

Hogedrukpan vol ingehouden emoties

THEATER

'Kinderen van de zon', van Maxim Gorki; door Toneelgroep Amsterdam, i.s.m. NTGent; regie: Ivo van Hove; bijgewoond: 28/11, Amsterdam. Onder meer nog te zien: Amsterdam, Rotterdam, Utrecht. Volledige speellijst: www.toneelgroepamsterdam.nl

De eerste minuten meen je verdwaald te zijn. Een amateurtoneel-decor van een superburgerlijke huiskamer met overal deuren, een bizar meisje met een net iets te korte ruitjesbroek, speldjes met strikjes in haar haren en een lelijk t-shirt, een man met enkele schaarse, strak over zijn hoofd geplakte haren en een uilenbril, een dialoog vol grappen, lachwekkende explosies in retorten en pannetjes, hallo, zitten we hier bij het Theater van de Lach?

Maar zoetjesaan beginnen de grappen van deze karikaturen een tragische lading te krijgen. En opeens, ongemerkt, sluipt de werkelijkheid op kousenvoetjes naar binnen, worden de karikaturen mensen, doen die gekke kleren en de lollige grapjes er niks meer toe. Terecht kreeg Toneelgroep Amsterdam na de première van 'Kinderen van de zon' een donderende ovatie.

De Rus Maxim Gorki schreef 'Kinderen van de zon' in 1905, meer dan 100 jaar geleden. Maar dankzij de regie van Ivo van

Hove wordt het een universeel drama. Feiten en gebeurtenissen veranderen in de loop van de geschiedenis, maar de kern blijft hetzelfde. Een gezelschap gegoede burgers, 'kinderen van de zon' zoals een van hen ze omschrijft, komt en gaat in het huis van Pavel Protassov. Pavel zelf is een bevlogen chemicus die meent dat alle wereldproblematiek op te lossen is met behulp van de wetenschap, zijn vrouw Helena zoekt het geluk in de kunst en vindt daarin de schilder Dimitri Wagin aan haar zijde. Pavels zus, de 'zenuwzwakke' Lisa, voelt als enige hoe het noodlot naderbij sluipt. Want buiten de veilige muren van Pavels huis heerst de cholera en komt het volk in oproer.

Dat de ietwat hysterische Melania dolverliefd is op Pavel, gaat volkomen langs hem heen, net zoals Helena niet wil merken dat Dimitri gek op haar is. En Lisa weet wel dat de dierenarts Boris van haar houdt, maar durft zich niet aan hem te hech-

ten, uit angst om emoties toe te laten. Pas als in de laatste minuten het volk letterlijk de muren van Pavels huis verwoest en Boris dood is, kunnen zij zichzelf niet langer verschuilen achter geld, kunst en wetenschap. De woorden van Lisa, rechtstreeks tot de zaal gericht 'Ik heb zó met jullie te doen', hakken er op dat moment diep in.

Van Hove geeft het verhaal vorm in een door en door burgerlijk jaren vijftig-decor. Op de achtergrond spuwt de televisie non-stop zwart-witbeelden de kamer in, in een bonte willekeur: Disneyfilms, militaire parades, vrolijke quizjes, oorlogsscènes. Achtergrondbehang, tot op het eind die beelden opeens meer dan levensgroot alle kamers van het huis in bezit nemen en de buitenwereld naar binnendringt.

Jacob Derwig is komisch, maar ontroerend tegelijk als de wereldvreemde Pavel. Als Melania (mooi kwetsbaar gespeeld door Elsie de Brauw) hem harts-tochtelijk haar liefde verklaart, reageert hij met: „Ik kan uw basisidee niet helemaal vatten.“ Gijs Scholten van Aschat is helemaal op zijn plek als de cynische dierenarts Boris, die 'iets groots wil doen, maar wat?'.

Mooi is ook Frida Pittoors als de oude kindermeid Antonovna. Maar het meest indrukwekkend toch is Halina Reijn als de psychisch labiele Lisa. Drie uur lang is zij een vleesgeworden hogedrukpan vol ingehouden emoties.

SONJA DE JONG

Jacob Derwig, Hilde van Mieghem, Halina Reijn en Frida Pittoors.

FOTO JAN VERSWEYVELD